

Department
of Health

Rana pomoć

iznimno je važna!

Program rane intervencije (Early Intervention Program)

Vi najbolje poznajete svoje dijete. Jeste li zabrinuti zbog načina na koji se vaša beba ili malo dijete igra, uči, govori, ponaša ili kreće? Rana pomoć od iznimne je važnosti!

Uključite svoje dijete u program rane intervencije države New York.

Kakva mu je pomoć dostupna?

Program rane intervencije države New York nudi raznovrsne usluge namijenjene bebama i djeci mlađoj od tri godine koja se ne razvijaju kao svoji vršnjaci. Uputite svoje dijete na procjenu. Ako vaše dijete ispunjava uvjete za primanje usluga, vaš lokalni program pomoći će vam da ih dobijete. Obitelji ne snose nikakve troškove.

Usluge mogu uključivati:

- govorno-jezične, fizikalne i radne terapije
- posebne upute
- usluge u vezi sa sluhom (audiologija) i vidom
- podršku obiteljima (socijalni rad, skupine za podršku, obuka)

Kojoj je djeci potrebna rana pomoć?

Svako dijete mlađe od tri godine koje se možda ne razvija kao druga djeca zbog odstupanja u razvoju ili invaliditeta može trebati pomoć.

Vašem je djetetu možda potrebna rana intervencija ako ima nešto od sljedećeg:

Kašnjenje u razvoju:

Kašnjenje u razvoju znači da dijete zaostaje u određenim područjima razvoja kao što je rast, učenje, razmišljanje ili komuniciranje.

Invaliditet:

Invaliditet znači da dijete ima dijagnosticiran fizički ili psihički poremećaj koji utječe na njegov razvoj.

Usluge programa rane intervencije države New York mogu se pružati kod kuće, u vrtiću ili na bilo kojem mjestu gdje vaše dijete provodi dan.

Sljedeće smjernice mogu pomoći vama i vašoj obitelji:

- Podržavajte i potičite rast svog djeteta
- Uključite svoje dijete u aktivnosti unutar obitelji i zajednice

Pogledajte „**Kontrolni popis za djecu u razvoju**” kako biste utvrdili treba li vašoj bebi ili malom djetetu dodatna pomoć. Ako ste zabrinuti za razvoj svoje bebe, pobrinite se da što prije dobije potrebnu pomoć!

Kontrolni popis za djecu u razvoju

Razvojne prekretnice opisuju što većina djece može raditi do određene dobi. Evo što većina djece radi u pojedinoj dobi:

Razvojne prekretnice u dobi od 2 mjeseca

- Smire se kad im se obratite ili ih podignete
- Gledaju vaše lice
- Smiješe se kad razgovarate s njima ili im se nasmiješite
- Ispuštaju razne zvukove osim plača
- Reagiraju na glasne zvukove
- Prate vas pogledom dok se krećete
- Gledaju u igračke nekoliko sekundi
- Podižu glavu kad su na trbuhu
- Pomiču obje ruke i noge
- Otvaraju i zatvaraju prste na šakama

Razvojne prekretnice u dobi od 4 mjeseca

- Hihoću se (još se ne smiju) kad ih pokušate nasmijati
- Gledaju vas, pomiču se ili ispuštaju zvukove kako bi privukli ili zadržali vašu pažnju
- Ispuštaju zvukove kao što su „oooo” i „aaaa” (gugutanje)
- Okreću glavu prema mjestu s kojeg dolazi vaš glas
- Ispuštaju cvileće zvukove
- Ako su gladna, otvaraju usta kad vide dojke ili bočicu
- Promatraju svoje ruke sa zanimanjem
- Prevrću se s trbuha na leđa
- Drže glavu mirno i bez naslanjanja kad ih nosite
- Drže igračku kad im je stavite u ruku

Razvojne prekretnice u dobi od 6 mjeseci

- Prepoznaju osobe koje su im poznate
- Vole se gledati u ogledalu
- Okreću se prema izvoru uobičajenih zvukova
- Pušu „mjehuriće” (isplaze jezik i pušu)
- Kopiraju zvukove koje stvarate
- Lupaju malim predmetima po raznim površinama
- Rukama pokušavaju uhvatiti igračku koju žele
- Zatvaraju usne kako bi pokazali da ne žele više jesti
- Okreću se s leđa na trbuh
- Kratko sjede bez naslanjanja
- Podižu male predmete cijelom rukom
- Prebacuju igračku iz jedne ruke u drugu

Razvojne prekretnice u dobi od 9 mjeseci

- Mijenjaju izraze lica kako bi pokazali da su, primjerice, sretni, tužni, ljuti i iznenađeni
- Reagiraju kad se udaljite (gledaju i pružaju ruke za vama ili plaču)
- Pogledaju prema vama kad ih zovete imenom
- Osvrću se oko sebe kad čuju poznata pitanja kao što je: „Gdje ti je dekica?”
- Proizvode različite zvukove kao što su „mamamama” i „bababababa”
- Traže predmete kad im padnu izvan vidokruga (primjerice, žlicu ili igračku)
- Igraju se skrivanja iza prstiju i pljeskanja
- Pužu na rukama i koljenima
- Sjede bez naslanjanja
- Mijenjaju položaj tijela između sjedenja i stajanja
- Namjerno ispuštaju predmete
- Prstima „grabljaju” hranu prema sebi

Razvojne prekretnice u dobi od 12 mjeseci

- Razumiju riječ „ne” (kratko ili potpuno prestanu nešto raditi kad to izgovorite)
- Mašu „zbogom”
- Slijede upute koje im date pokretom i glasom: „Daj mi (predmet)”
- Roditelje zovu „mama“ ili „tata” ili drugim nazivom
- Stavljaju predmete u posude, primjerice kocke u šalicu
- Traže stvari kad vide da ih skrivate, primjerice igračku ispod deke
- Stoje bez naslanjanja i pridržavanja
- Hodaju, drže se za namještaj (krstare)
- Uzimaju hranu i sami je jedu
- Podižu male predmete kažiprstom i palcem

Razvojne prekretnice u dobi od 15 mjeseci

- Kopiraju drugu djecu tijekom igranja, primjerice vade igračke iz spremnika kad to čine druga djeca
- Piju iz šalice bez poklopca i ponekad proliju sadržaj
- Pokazuju osjećaje (grle vas, maze ili ljube)
- Pokazuju prstima kad nešto trebaju ili traže pomoć
- Upotrebljavaju 3 dodatne riječi osim imena
- Pokušavaju pravilno upotrebljavati predmete, primjerice telefon, šalicu ili knjigu
- Osvrću se oko sebe kad kažete: „Gdje ti je lopta?” ili „Gdje ti je dekica?”
- Pužu uz stepenice
- Čučnu kako bi podigli predmete s poda
- Prstima stavljaju hranu u usta

Razvojne prekretnice u dobi od 18 mjeseci

- Udaljavaju se od vas, ali pritom provjeravaju jeste li blizu
- Prstima pokazuju na stvari koje su im zanimljive
- Pomažu vam da ih obučete guranjem ruke kroz rukav ili podizanjem stopala
- Mogu točno prepoznati dva dijela tijela
- Mogu imenovati najmanje pet predmeta koji su im poznati
- Kopiraju roditelje koji obavljaju kućanske poslove, primjerice metenje
- Igraju se igračkama na jednostavan način, primjerice guraju autiče
- Mogu bacati malu lopticu dok stoje
- Hodaju uz stepenice tako da stavljaju obje noge na stepenicu i drže vas za ruku
- Hodaju unatrag
- Pokušavaju jesti žlicom
- Šaraju po papiru
- Slijede upute koje se sastoje od jednog koraka bez ikakvog gestikuliranja, primjerice daju vam igračku kad kažete „Daj mi to”

Razvojne prekretnice u Dobi od 24 mjeseca

- Primjećuju kad su drugi povrijeđeni ili uzrujani, primjerice prestanu se igrati ili tužno gledaju kad netko plače
- Promatraju vaše lice kako bi saznali kako da reagiraju u novoj situaciji
- Igraju se s drugom djecom
- Izgovaraju najmanje dvije riječi zajedno, primjerice „Još mlijeka”
- Pokušavaju upotrebljavati prekidače ili gumbе na igračkama
- Igraju se s više igračaka istovremeno, primjerice stavljaju umjetnu hranu na tanjur (kombiniraju igračke tijekom igranja)
- Trče
- Hodaju (bez penjanja) uz nekoliko stepenica sa ili bez pomoći
- Nogom udaraju loptu
- Jedu žlicom

Razvojne prekretnice u dobi od 30 mjeseci

- Koriste se stvarima tijekom igre pretvaranja, primjerice hrane lutke kockicama kao da su hrana
- Sami skidaju određenu odjeću, primjerice široke hlače ili nezakopčanu jaknu
- Imenuju stvari u knjizi na koje pokažete i pitate ih: „Što je ovo?”
- Izgovaraju dvije ili više riječi zajedno kako bi opisali jednu radnju, primjerice „Pas trči”
- Pokazuju da znaju najmanje jednu boju, primjerice pokažu na crvenu bojicu kad ih pitate: „Koja je crvena?”
- Uspješno rješavaju probleme na jednostavan način, primjerice stanu na malu stolicu ako žele nešto dohvatiti
- Slijede upute koje se sastoje od dva koraka, primjerice „Pusti igračku i zatvori vrata.”
- Dobro trče bez padanja
- Hodaju uz stepenice tako da stave prvo jednu pa drugu nogu na svaku stepenicu
- Okreću predmete rukama, primjerice kvaku ili poklopac
- Jede hranu vilicom
- Mogu primiti bojicu palcem i drugim prstima umjesto cijelom šakom
- Govore približno 50 riječi

Ako vaše dijete ima poteškoća s bilo kojom od navedenih radnji, obratite se stručnjaku.
Rana pomoć iznimno je važna!
Razgovarajte sa svojim liječnikom i nazovite lokalni **program rane intervencije.**

Pisani sadržaj ove tablice preuzet je iz sljedećih izvora:

1. The Centers for Disease Control and Prevention. (2023, June 6). CDC's developmental milestones. Preuzeto 6. studenog 2023. s <https://www.cdc.gov/ncbddd/actearly/milestones/index.html>
2. Hagan JF, Shaw JS, Duncan PM, eds. Bright Futures: Guidelines for Health Supervision of Infants, Children, and Adolescents [pocket guide]. 4th ed. Elk Grove Village, IL: American Academy of Pediatrics; 2017

Gdje roditelji mogu dobiti pomoć?

Potražite program rane intervencije u mjestu u kojem živite kako biste dobili potrebnu pomoć za svoje dijete. health.ny.gov/EICounty

Nazovite 24-satnu dežurnu službu države New York Zdravo odrastanje (Growing Up Healthy) na broj 1-800-522-5006 kako biste dobili telefonski broj lokalnog programa rane intervencije. Ako se nalazite u New Yorku, nazovite 311.

Više informacija o programu rane intervencije države New York možete pronaći na našem web-mjestu: health.ny.gov/EIFamilies

Adresa e-pošte: beipub@health.ny.gov

Telefonski broj: 518-473-7016

**Department
of Health**